

БЕРТОЛТ БРЕХТ

КУЛТУРА НА ХРАНЕНЕТО

Превод от немски: Златка Бойчева, 1983

chitanka.info

Седяхме на плетените сламени столове в трапезарията на една от прекрасните стари вили в околностите на Париж. През дългия тесен прозорец, който започваше още от каменния под, до нас достигаше от време на време екотът на влак или звукът на автомобилен клаксон. По зеленикавите тапети на цветчета леко трепкаше отражението на огъня в камината, където нашият домакин, художникът, наричан заради пълнотата си Грамадата, печеше на железен шиш върху триножник огромен къс говеждо месо. Жена му стоеше до една полирана масичка и приготвяше салатата в голяма купа, вършеше това с красиви движения, които всяка вечер очароваха слушателите ѝ в дома им на булевард „Мише“, когато им поднасяше някои от своите пикантни шансони. Дребният сух търговец на картини я наблюдаваше от стола си и когато тя посягаше към някоя от гарафите с оцет и олио, винаги първо изчакваше неговото кимване. Твърде голяма бе отговорността за толкова дребен човек.

Разговорът с оглед на големия, плувнал в мазнина къс говеждо се въртеше около материализма в немската философия. Грамадата бе крайно недоволен от него.

— Голяма работа направиха от материализма немците — каза той възмутено. — Така го одухотвориха, че в техните системи фактически витае само призракът на някаква материя. Разбира се, можеше да се очаква, че веднъж попадне ли им в ръцете, от материализма не би останало вече нищо като начин на живот. Те просто не знаят да живеят, философията им служи само за да ги научи как се пренебрегва животът. По начало изключиха от разсъжденията си „низшия“ материализъм и се обърнаха към „висшия“, който няма нищо общо с радостта от храненето, понеже няма общо вече с нищо.

Понечих да се възпротивя, но Грамадата се беше разгорещил.

— Материализъм с шест безмесни дни! Вземете любовта! При немците тя е душевно явление! Друго вълнение за тях не съществува! Любовните двойки искат преди всичко да им е уютно. Любовта трябва да е безръка.

Бях малко учуден, но след това разбрах, че имаше пред вид „безобидна“^[1]. Говорехме на немски. Във френския изобщо няма думи като „уютно“.

Търговецът на картини бе обезпокоен.

— За бога — извика той, — не се вълнувай, Жан. Много бързо въртиш шиша. Ще унищожиш не само немския материализъм, но и нашата материя — говеждото. Разбира се, има нещо вярно в това, което казваш. Аз обичам немците. Кой казва, че нямали култура? Ами музиката им! Те могат да си позволят дори неща като този ужасен Вагнер. Това е извън всякакви измерения. Може би културата им е малко прекалено духовна, а? Човек трябва да притежава дух, но трябва да има и тяло. За какво иначе му е духът? И наистина, май не остава твърде много от онова, което те усъвършенствуват. Тяхната литература действително показва, че любовта им става малко безполова, когато я усъвършенствуват. Дори на природата се наслаждават само посредством различните си представи за смъртта. Те изпитват красиви усещания, но изглежда твърде дълбоко в душата си. Шестото чувство го има, но къде са другите пет? Хлябът, виното, столът, твоите ръце, Ивет, накратко, при тях елементите лесно се изпаряват. Заедно с другото не култивират и елементарното. Вероятно смятат за твърде голяма разликата между животното и човека. Те култивират само човека, не и животното в него. И така пропускат много. Техният дух има твърде малко общо с един къс говеждо месо. Естетическият им вкус и този на небцето им са твърде различни неща, чувството им за красота ги напуска при задоволяването на повечето телесни нужди.

— Всяко изречение е обида — засмях се аз.

— Ах — отвърна той доволен, — ние сме лакома раса. Говорим ли за ядене, трябва да ни възприемат сериозно.

Салатата беше готова. С дълъг черпак Грамадата гребваше от мазнината и с леки тласъци поливаше говеждото, което бързо се зачерви.

— И аз обичам немците — каза Ивет мечтателно. — Те възприемат нещата сериозно.

— Това е най-лошото, което бе казано досега за нас — възпротивих се аз. — Радвам се, че реагирам само духовно и никого не цапардосвам с това столче по главата. Хубави обичаи на хранене имате! Печеното е крехко, салатата — вкусна, гостът — предупреден. Той ще бъде подложен на изпит дали е дорасъл за насладите. Горко му, ако не мляска от удоволствие!

Ивет стоеше изумена.

— Е-е, ама вие го уплашихте! Сега ще му преседне!

Грамадата пренесе сърчно парчето говеждо на масата и посегна към ножа.

— Ще му кажа какво мисля пък за нас и всичко ще е наред! За нашата политика например, *hein, ton ati*^[2]?

— Аз ще кажа нещо по това — отвърнах и им го казах.

Печеното беше отлично, цяла поема! Въздържах се да споделя това, защото се страхувах, че веднага ще ме попитат дали мога да им назова една-единствена немска поема, достойна да бъде наречена „печено“. По-добре да си останем при политиката!

Особено на тема „колониална политика“ търговецът на картини знаеше какви ли не страхотии. Ивет се обърна към мен:

— Знаете ли, че Жан е бил офицер в колониалната армия? Трябва да ви разкаже историята за кабилите и готвача в подземните укрепления на Танжер. За наказание!

— Вече съм наказан — отговорих аз. — Дори и да получа ядене. Това ще е просто вечерята на осъдения след екзекуцията.

— Наказание за него — отвърна Ивет, — защото беше шовинист.

Грамадата се усмихна. Той разчупи един бял хляб, хвърли няколко залька в чинията си и обра с тях мазнината. После послушно заразказва:

— Това беше през Рифската война^[3]. Отвратителна история. Нападнахме един чужд народ, а след това го третирахме като размирен. Знаете, с варварите можеш да се отнасяш варварски. Желанието да се саморазправят варварски кара правителствата да определят врага като варварин. Невинаги съм виждал нещата така, Ивет има право, като иска да разкаже историята още веднъж за наказание, тъй като по-рано я разказвах другояче. Някога я предлагам именно като пример за шовинизма на нашите врагове. Е, историята от по-късния период ми поохлади главата. Както разбрахте, бях офицер. Няма да приказвам за хода на войната. По-добре да забравим това. Опожарявахме и разстрелвахме, а вестниците говореха за стратегия. Оръжията ни естествено бяха по-добри, така че генералите можеха да хвалят нашия героизъм. Бях леко ранен и обядвах с коменданта в казиното на укрепленията. Затова присъствувах, докато се водеше следствието по убийството на един готвач от пленените кабили. Веднага искам да поясня предварително, че то не даде никакъв резултат.

Много бързо се изясни, че готвачът е загинал от добродушието си. Кабилите ги доведоха в крепостта следобед, около седемдесет на брой. Разбира се, не бяха в особено добро състояние, два дни се влачили дотук, а пътищата бяха едни!... Умираха от глад. Но храната в крепостта вече бе разпределена за деня и до следващата сутрин не можеше да им се даде нищо. Едни стояха, други лежаха, наблъскани в една от каменните пещери, и викаха за храна. По-силните се домъкваха до желязната решетка и кълняха или ругаеха стражата.

Готвачът, в цивилния живот дребен търговец на риба в Марсилия, взел това присърце и поразсъдил как да заобиколи устава. Вечна му памет, той просто представлявал Франция на Конвента.

Вечерта взел една кошница с хлябове, които бил скрил някъде, и шепа цигари, за да подлъже стражата. Цигарите купил в стола от заплатата си. Както казах, лека му пръст!

Номерът минал. Стражите не били чудовища, а пушачи и така пленниците получили своя хляб.

По-късно вечерта готвачът слязъл още веднъж при тях, тъй като забравил кошницата си, а не искал да я намерят при сутрешната проверка. Разбирате, че цялата акция била нелегална.

На следващата сутрин в укрепленията намерили трупа му.

Когато дошла смяната, отначало пак се вдигнала голяма врява. Пленниците крещели и се оплаквали, че им дали много стар хляб. И действително само един бил успял да си изяде хляба.

Но в ъгъла лежал готвачът с разбит череп.

Всъщност това е цялата история. Следствието протече без резултат. Готвачът занесъл на пленниците хляб, въпреки това те го убили. Как, не можа да се разбере. Най-подробно претърсихме килията, но не намерихме никакво оръжие. Стояхме пред загадка. И тъй като загадката никога не се разреши, историята няма поанта. Тя действително не може да послужи като пример за шовинизъм, това е смешно. Тези кабили навярно бяха шовинисти, но ние бяхме нещо по-лошо. Още от младини имаме закостенели мозъци. Това е и единственото ми извинение, че някога тъй погрешно преценявах този случай. Той доказва най-вече, че по време на война човек не може да бъде добродушен. Не можем да кажем: ще стреляме по жени и деца, но по-нататък няма да отидем. Ще сме зверове, но само до известна

степен. И готвачът не е могъл да каже: сега не съм французин, не съм и войник, а само готвач. Купчината хляб не е заблудила кабилите.

Грамадата отдавна бе престанал да се храни и сега си играеше с трохите.

След кратко мълчание търговецът на картини каза:

— Но да вдигнем чаши за този мъж от Марсилия. Той е направил грешка, а има страшни грешки.

Пресушихме чашите си. Не можах да се сдържа да не забележа:

— Ето *още* една раса, която не умее да цени хляба!

Засмяхме се. Ивет поднесе сиренето. Дребният търговец на картини тъкмо хващаше ножа, когато му хрумна нещо.

— Загадката може да се разреши — бавно рече той. — В състояние съм да ви кажа защо е бил убит готвачът.

— Защо? — попита Грамадата простодушно.

— Не въпреки, а поради това, че им е занесъл хляб. Бил много стар, ти сам го каза. Коров, не можело да се яде.

— С изключение на един хляб — промърмори Грамадата. — Да, сигурно може и така да се погледне. Но това не разрешава загадката. Посочва само един мотив.

— Остава въпросът за оръжието — каза търговецът на картини. — И той може да се реши. Като оръжие предлагам един хляб. Стар хляб, много твърд за зъбите на кабилите. И достатъчно твърд за черепа на готвача.

Грамадата учудено облещи сините си детски очи.

— Това наистина е добре — съгласи се той. — А може би знаеш и кой е убиецът?

— Разбира се — отвърна търговецът на картини без заобикалки. — Убиецът е бил кабилът, който е изял хляба си, въпреки че е бил толкова корав. Трябвало е да го изяде, иначе са щели да открият кръвта по него.

— О-о! — възкликна Ивет.

— Да — рече сериозно дребният търговец на картини. — Разбирали са от хляб. Културата е била на тяхна страна.

[1] На немски: *armlos* — безрък; *harmlos* — безобиден. — Бел.прев. ↑

[2] Е, приятелю (фр.). — Бел.ред. ↑

[3] Освободителна война на мароканските рифски племена против Испания и Франция през 1926 г. — Бел.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.